

GENT VAN 1841 TOT 1850

Deel II

Gent 1841. Na de verkiezing van 28 en 29 oktober 1839, waarbij de orangisten of liberalen 15 van de 16 zetels behalen, geeft burgemeester Minne-Barth zijn ontslag en wordt J. Van Crombrugghe opnieuw burgemeester. Onder de nieuw gekozenen ontmoeten we Constant de Kerchove en Metdepenningen. Schepenen zijn C. de Kerchove, Minne-vander Straeten, Van Pottelsberghe de la Potterie en Verhaeghe-De Naeyer. Onder de 31 gemeenteraadsleden ontmoeten we twee leden van de adel: graaf Ch. D'hane de Steenhuyse en graaf G.P. de Murat-de Lichtervelde, twee geneesheren J.B. van Lokeren en J.F. Kluyskens, zes advocaten, zeven grondeigenaars en veertien fabrikanten of groothandelaars. Het bisdom is nog gevestigd op het Steendam; hier zetelt Mgr. L.J. Delebecque als 21e bisschop sedert november 1838.

Op 8 februari 1841 beslist de gemeenteraad de Muinkbrug te herbouwen en dit om de verbinding tussen de wijk Sint-Pieters en het nieuw station te verbeteren. Het werk zal 100.000 F kosten, de tussenkomst van de staat bedraagt 50.000 F.

In augustus aanvaardt de gemeenteraad het voorstel van de heer Bénard, grondeigenaar wonende te Brussel, om een straat aan te leggen van de Muinkbrug tot aan de spoorweg. De heer Bénard stelt kosteloos de grond ter beschikking van de stad, maar de stad moet de nodige werken uitvoeren voor eigen rekening. De straat wordt Bénardstraat genoemd. In januari 1841 wordt ook een reglement op de huurrijtuigen goedgekeurd (zie afzonderlijk artikel).

Uit de begroting voor 1841 vernemen we het een en ander. De gewone inkomsten bedragen 1.468.425 F : de octrooirechten vertegenwoordigen 85 o/o van de gewone inkomsten. De overige inkomsten zijn : opcenti-

mes op de grondbelasting (bijna 4 o/o van de gewone inkomsten), plaatsrechten op markten en foren, verhuur van gebouwen, opbrengst van vlees- en vishal. Er worden dus geen andere belastingen geheven dan de octrooirechten en een opcentime op de grondbelasting. Dit zal zo niet blijven. De gewone uitgaven belopen 923.245 F. Het innen van de octrooien vergt natuurlijk een uitgebreid korps en vertegenwoordigt 11,5 o/o van de uitgaven. Het echt gemeentebestuur slorpt 21,5 o/o op. Dit omvat : wedde burgemeester 4.444 F, wedde schepenen elk 1.428 F, wedde secretaris 5.291 F, wedde ontvanger 8.465 F, wedde personeel administratie ongeveer 52.000 F, onderhoud gebouwen, straten, bruggen, kaaien 54.000 F. Als we dit bedrag kennen, verwondert het ons niet, dat de straten meestal in een onmogelijke toestand verkeren. In dit hoofdstuk van de begroting ontmoeten we ook nog acht torenwachters, die 's nachts op de Belforttoren de wacht houden - op elke hoek twee wachters - en in geval van brand alarm moeten slaan; ze hebben 110 F als jaarloon. Dan zijn er ook nog drie trompetters, die elk 258 F per jaar ontvangen.

Het hoofdstuk "Openbare Veiligheid" ontvangt 9,5 o/o van de uitgaven. De vijf politiecommissarissen ontvangen 1.800 F als jaarwedde plus 600 F voor bureaunkosten. Er zijn nog geen politiecommissariaten; de commissarissen gebruiken hun eigen woning als bureau; ze moeten zelf ook zorgen voor de verwarming, verlichting, aankoop van papier, inkt, register, pennen, enz. De 24 politieagenten genieten 620 F als jaarwedde. Dit gering aantal agenten verklaart ons, waarom de burgemeester bij reeds geringe moeilijkheden moet beroep doen op de brandweer en op het leger. De brandweer is een zware post met zijn 55.716 F. De commandant verdient 2.400 F, een sergeant 503 F, een korporaal 423 F en een gewone pompier 365 F, dit alles per jaar. Hierbij een tweetal bemerkingen, die trouwens geldig zijn voor alle wedden : er is geen verhoging met het aantal dienstjaren en er is een groot verschil tussen de laagste en de hoogste wedde.

Het lot van de stadsbedienden, die oud of gebrekkig geworden waren en het lot van hun weduwen en wezen was pijnlijk; dit was natuurlijk ook zo voor al de werknemers. Het verlenen van een pensioen werd overgelaten aan de toegeeflijkheid van het stadsbestuur. Op 22 december 1832 stemde de gemeenteraad een besluit, waarbij een pensioenkas voor de stadsbedienden werd opgericht. Het beheer werd toevertrouwd aan een raad, samengesteld uit de burgemeester als voorzitter en zes leden, benoemd door de gemeenteraad : twee gemeenteraadsleden en vier bedienden. De dotatie van de pensioenkas werd gevormd door :

1. een afhouding van 3 o/o op de wedden van het personeel gedurende de tien eerste dienstjaren en van 2 o/o de volgende jaren.
2. een derde van het bruto-inkomen van de boeten en verbeurdverklaringen in verband met de octrooirechten en van het geheel van de politieboeten.
3. de afhoudingen opgelegd aan de gemeentebedienden als straf.

4. de subsidies gestemd door de gemeenteraad in geval van onvoldoende inkomsten.

Aanvankelijk was de toestand van de pensioenkas gunstig; op 1 januari 1839 bedroeg het bezit van de kas reeds 84.257 F. Deze gunstige toestand was echter niet blijvend. In 1846 heeft de kas een tekort van 5.100 F met 20.096 F aan uitgaven en 14.986 F aan inkomsten. In 1847 genoten 14 bedienden en 24 weduwen een pensioen.

Keren we nu terug naar de begroting van 1841. Alhoewel de verlichting van de stad zeker onvoldoende is - een gering aantal gaslantaarns en olielantaarns, die enkele uren per nacht branden als er geen maneschijn is - toch slorpt deze post 107.500 F op of 11,5 o/o van de uitgaven (698 gas- en 220 olielantaarns).

Het volgende hoofdstuk betreft de liefdadige instellingen. Deze instellingen hebben hun eigen inkomsten, maar hun begrotingen hebben jaarlijks een tekort, dat gedragen wordt door de stadskas.

Het bestuur der burgerlijke godshuizen telt 25 inrichtingen.

Soort	Bevolking	Gemiddelde uitgave per dag
5 hospitalen voor zieken	325	1,11 F
2 gestichten voor 70-jarigen	522	0,60 F
2 krankzinnigengestichten	241	0,80 F
12 gestichten voor 60-jarigen	198	0,40 F
3 weeshuizen	343	0,71 F
1 gesticht voor vondelingen en verlaten kinderen	574	
	574	
	Totaal	2.203

We stellen vast, dat vooral de gestichten voor 60-jarigen zeer klein zijn; stilaan zal hier schaalvergroting optreden. De totale uitgaven van de burgerlijke godshuizen in 1841 beliepen 805.253 F; het tekort bedroeg 84.000 F.

In 1841 hielp het Liefdadigheidsbureau 13.549 personen of 14,8 o/o van de bevolking. De uitgaven omvatten

105.999 F aan geld

31.200 broden van 1,5 kg (niet gebuild brood)

193.019 kg aardappelen

416.000 kg steenkolen.

Verder nog 886 bussels eikenhout, 1.111 katoenen dekens, 1.004 hemden, 230 paar schoenen en 221 paar klompen, 540 kledingstukken.

Ook werden nog 242 wezen geplaatst bij particulieren. De totale uitgave bedroeg 574.399 F, er was een tekort van 32.000 F.

Ook de Liefdadigheidswerkplaats moest 51.000 F steun van het gemeentebestuur ontvangen. Hier werden gemiddeld 510 personen per dag tewerkgesteld; enkele werden belast met de stadsreiniging, waarvoor de stad 1,0678 F per dag betaalde aan de werkplaats.

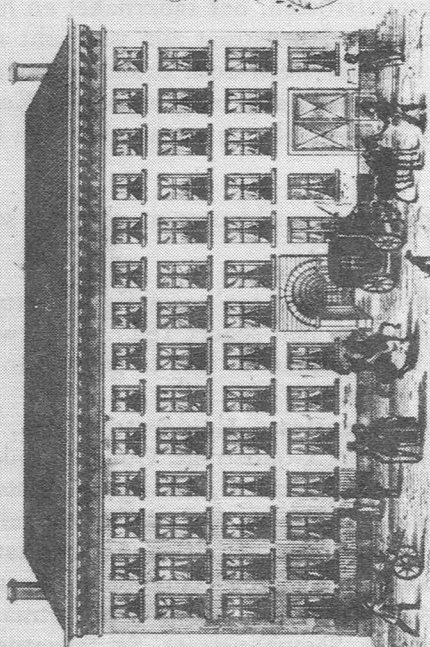

TABLE
à Hôte
Diners
à la Carte
& à la
Vente
à la
Cuisine

Visiter
Remise
& le
Liquor

HÔTEL DE VIENNE.
NOUVELLEMENT RESTAURÉ ET MEUBLÉ À NEUF,
tenu par

EDOUARD BOURGEOIS,
Marché aux Epaves.
A B A N D.

20th Printing, 1890.

Samenvattend moesten in 1841 16,5 o/o van de bevolking geholpen worden.

Voor onderwijs werd 140.971 F uitgetrokken of 15 o/o van de begroting. Dit bedrag ging naar het atheneum, dat een gemeentelijke instelling was, de lagere scholen, de academie, het conservatorium, de nijverheidsschool alsook 15.000 F voor studiebeurzen aan studenten van de universiteit.

Op de buitengewone begroting zijn voorzien : 200.000 F voor de bouwwerken aan het justitiepaleis en 125.000 F voor de afwerking van de schouwburg.

Nu volgen we de gebeurtenissen aan de hand van de Gazette van Gent.

1 Januari : De predikstoel, acht biechtstoelen, het tabernakel en het altaar van de Vrouwenbroederskerk in de Steenstraat zijn verkocht aan de Augustijnen. De kerk van het klooster werd door brand vernield in 1838. De acht biechtstoelen in Renaissance stijl mogen volgens Kervijn de Volkaersbeke (Eglises de Gand, deel II) als meesterwerken van beeldsnijkunst worden beschouwd.

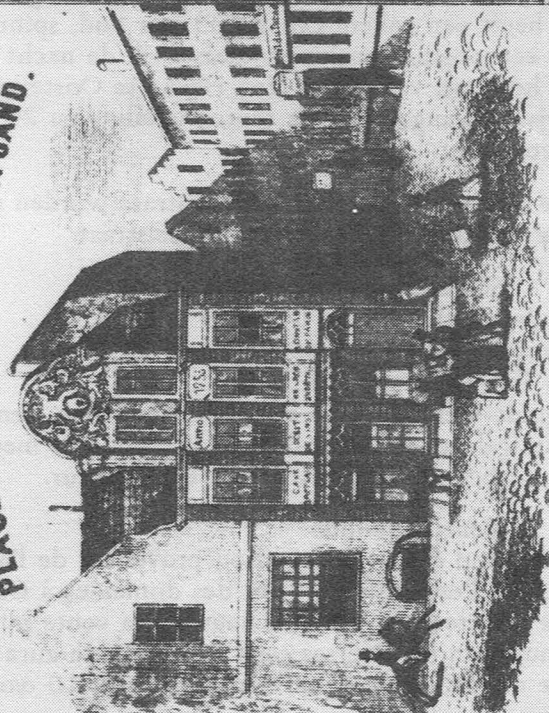
15 januari : De politieagenten ontvangen een blauwe mantel van schepen de Kerchove de Denterghem.

20 januari. Door de dooi wordt de stad door een geweldige overstroming geteisterd. Het water bereikt het hoogste peil sedert 1827. Alhoewel de lijst zeer lang is, toch kunnen we niet nalaten de lijst te geven van de straten, die onder water staan.

Scheiergat, Nieuwland, Achterleie, Groenstraat, Huidevettershoek, Paepstraat, Godshuishammeken, de Barakken, Goudstraat, Oude Ajuinlei, Lindenlei, Reke, Groot Meerhem, Klein Meerhem, Lievegang, Visserij, Veerstraat, Cosynstraat, Mortierstraat, Grijsberg, Terplaten, Winkelsteeg, Lange Wijngaardstraat, Barrestraat, Baudelolei, Houtlei, Abeelstraat, Korte Schipgracht, Tichelrij, Palinkstraat, Filledieuse Hammeken, Korte Zilverstraat, Tinnepotstraat, Oude Molenaarsstraat, Korte Kuiperstraat, Veergrep, Sleepstraat, St. Gillisstraatje, Saeymanstraat, St. Salvatorstraat, Chartreusenstraat, Vogelenzang, Lange Schipgracht, Sint Margrietstraat, Molenaarsstraat, Varkensstraatje, Hooie, Pelikaanstraat, Ukelram, Apostelhuizen, Stuksken, station van de spoorweg, het Groot Begijnhof, Begijnendries, Nieuwpoortje, Kromme Wal, Ossemarkt, Zilverstraat, Merelbekestraat, Klein Begijnhof, Kleine Huidevettershoek, Rijke Klarenstraat, St.-Annastraat, Sleutelstraat, Ham, Bijloke. Op de Muinkmeersen staat drie voet water. Buiten de stad zijn al de meersen overstroomd. De herberg Patijntje ligt verlaten te midden van het water. Ook St.-Pieters-Aaigem staat blank.

Ten gevolge van het hoge water hebben een aantal fabrieken hun deuren moeten sluiten. Dit is onder meer het geval voor de katoendrukkerijen Dehemptinne en Story, de fabriek Coppens, de vlasfabriek op de Voge-

CARTE BORDELAISE
PLACE DU LION D'OR N° 10 À GAND.

Vins Rouges.

<i>Pur de Bordeaux, le Fl. 1.</i>	50
<i>le demi " " 2.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>Ste Julien le Fl. 1.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>De Champagne mois. 4</i>	
<i>Ste Emilion le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>de Fronsac le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>Grave le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>Bierre le Fl. 1.</i>	25

Lithographie de T. L...

Vins Blancs.

<i>De Tours le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>De Barzac le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>Dumont Basillac le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>De Mader le Fl. 2.</i>	50
<i>le demi " " 1.</i>	25
<i>le verre " " 2.</i>	50
<i>Eau de Vie pur</i>	
<i>de France le Fl. 2.</i>	50
<i>le petit verre</i>	25
<i>Cognac pur 1re qualité 4</i>	
<i>le petit verre</i>	25

Carte du Bas-Escout N° 4 à Gand.

Propriétaire de Signes à Bordeaux, F. F. F. F. F.

lenzang, de fabriek Voortman. De scheepvaart is gestremd, waardoor de bevoorrading van steenkool moeilijk wordt. Op de markten worden weinig producten aangevoerd, met als gevolg hoge prijzen. Op het einde van de maand begint het waterpeil te dalen.

24 januari : In beroep is het vonnis, waarbij een bakker van de Heuvelstraat veroordeeld werd tot twee jaar gevangenis, 425 F boete, beroving van zijn patentrecht gedurende twee jaar, de kosten van de rechtspleging en de kosten van het drukken en uithangen van het vonnis om brood met blauwe aluin te verkopen, bekrachtigd. De aluin werd gebruikt om opgeschoten tarwe in het brood te kunnen verwerken.

9 mei. In 1841 was de rechtspraak zeker niet mals. Het gerechtshof van assisen van Gent heeft een zekere Ch. B., 33 jaar oud, spinner wonende te Balegem, voor een poging van kippendiefstal in de nacht van 28 op 29 januari op de hofstede van Pieter Van Hecke te Oosterzele, veroordeeld tot twaalf jaar dwangarbeid, de tentoonstelling en 20 jaar plaatsing onder politietoezicht.

28 mei : Voor de aanleg van de Keizer Karelstraat worden enkele huizen afgebroken in de Kromme Esch en in Abeelstraat.

11 juni : Schieting met de Balpijp.
Op zondag 20 juni in de Ooievaar te Gent
Oppervogel 50 F Iedere zijvogel 25 F
Inleg 5 F.

Een zilveren vergulde médaille voor de schoonste tenue, een zilveren dito voor de verstafelegen en een zilveren dito voor de meeste inleggers. Om twaalf uur begint men te schieten tot vier uur.

16 juni : Vente publique.
de 2.101 beaux et bond fusils de munition provenant de l'arsenal de Gand. Le receveur de l'enregistrement et des domaines à Gand fait savoir qu'il procédera le mercredi 23 juin à 9 heures à la vente publique de 2.101 fusils de munition de diverses espèces. La vente aura lieu à l'arsenal de la nouvelle citadel de Gand au comptant avec 10 o/o d'augmentation pour les frais.
De ontvanger kent natuurlijk geen Nederlands, daarom deze aankondiging in het Frans.

30 juli : Sint-Annakermis. Dinsdag aanstaande om negen uur 's morgens zal er in De Keizerin in de Raapstraat, bij Jan Verbrugghe, een zilveren snuifdoos te verspelen zijn.

3 augustus : De koning brengt een bezoek aan de kunsttentoonstelling in de academie. Er zijn werken van Gallant, de Vigne, De Noter, Verboekhoven en Dillens tentoongesteld.

22 augustus : De berline-klas op de spoorweg is afgeschaft. Thans zijn er

nog drie klassen; de diligentie, de charaban en de wagen. De prijzen zijn lichtjes verhoogd :

Van Gent naar	Prijzen heen en terug.		
	Dil.	Char.	Wagen
Oostende	5,00 F	3,75 F	2,25 F
Brugge	3,25 F	2,50 F	1,50 F
Kortrijk	3,25 F	2,50 F	1,50 F
Mechelen	4,00 F	3,00 F	1,75 F
Brussel	4,75 F	3,50 F	2,00 F
Antwerpen	5,00 F	3,75 F	2,25 F
Ans	10,25 F	7,75 F	5,00 F

De broodprijzen in augustus zijn per kg :

gebuideld tarwebrood	35 centimes
ongebuideld tarwebrood	26 centimes
roggebrood	17 centimes.

20 augustus : Men maakt op Sint-Pietersplein de voorbereidselen voor de viering, die op de Nederkouter, O.L.Vrouwstraat, Sint-Pietersplein en een deel van de Kortrijksestraat zal plaats hebben ter ere van D. Claes, zoon van de katoen- en vitrioolfabrikant Frans Claes-De Cock, lid van de stedelijke raad en van F. Foucault, zoon van de kapitein van het regiment jagers te voet, die in het stedelijk atheneum in de industriële sectie een erepenning hebben behaald. De Ketelpoort, Nederkouter, Tijkstraat, O.L.Vrouwstraat zijn allermooist versierd met erebogen, vlaggen, wimpels, opschriften. Fabrikant Fr. Claes heeft om zijn dankbaarheid te betuigen de inwoners van de gebuurte van de Ketelpoort, Nederkouter, Calleytje, O.L.Vrouwstraat, Bagattenstraat, Tijkstraat, Hebberechtstraat - samen meer dan 1.700 mensen - uitgenodigd op een gastmaal, dat in de verschillende herbergen van de gebuurte en in het beluik van de maatschappij Willem Tell zal worden opgediend. De Gazette van Gent merkt hierbij op, dat de datum van het feest samenvalt met de geboortedag van de voormalige koning Willem I.

Later vernemen we, dat het aantal genodigden ruim 2.000 personen overtrof. Nog een duizend anderen komen aan de beurt. Het feestmaal bestond uit karbonaden met aardappelen, kalfsvlees, gezouten vlees, hesp en drie liter bier per hoofd.

Wat later wordt in de Pollepelstraat, de Sint-Gillisstraat, het Rozendaleken, de Sint-Elisabethstraat en de Kabane de zoon van prof. Haus gevierd. Ook hier krijgen de burens eten en drinken. De dinsdag wordt er met vigilantes naar het Motje gereden, waar een monsterwaterzooi wordt opgediend.

27 augustus : Bij K.B. zijn de statuten van een nieuwe naamloze maatschappij Bank van Vlaanderen of Gentsche Bank goedgekeurd. Het kapitaal bedraagt 10 miljoen en bestaat uit 10.000 acties van duizend frank. De bank zal bankbriefjes mogen uitgeven.

Bij K.B. van 22 augustus wordt het besluit van de provincieraad van 21 juli bekrachtigd, waarbij de Bestendige Deputatie gemachtigd wordt het oud bisschoppelijk paleis op het Steendam te verkopen. De opbrengst zal dienen om het nieuw paleis te bouwen.

10 september : Sint-Niklaaskermis. De Heer Bool, estaminethouder in het Schuurken in het Schuurkensstraatje te Gent, zal op zondag 12 september ter gelegenheid van Sint-Niklaaskermis, ten zijnen huize te winnen geven met de wieskaarten een zilveren snuifdoos ter waarde van 40 F., alsmede andere prijzen met de teerlingen. Verder zal er op maandag een vriendenbal worden gegeven.

22 september. Sint-Michielskermis. Bal gratis.
Op zondag 26 en maandag 27 september en de zondag 3 en maandag 4 oktober in de grote zaal "De Nieuwe Vismarkt" Veerleplein 7, uitgelezen buffet, allerlei dranken en eetwaren.

24 september : Ezel-ringsteking te Zwijnaarde.
Bruno De Groote, herbergier te Zwijnaarde, heeft de eer de heren liefhebbers uit te nodigen op een luisterrijk ezelsfeest, dat plaats heeft op dinsdag 28 september om drie uur. Er zullen prijzen te winnen zijn. De inschrijving is open in zijn herberg "De Hutsepot" op de steenweg, alwaar de ezels om twee uur moeten bijeenkomen.

6 oktober : In een brief aan de Commissie van de kosteloze scholen wordt gevraagd geen kinderen van bemiddelde ouders in de scholen te aanvaarden en dit om de particuliere "onderwijzers en onderwijsters", die gepatenteerde inwoners zijn van de stad, niet in hun belangen te treffen. Volgens de "Wegwijzer der stad Gent" zijn in 1841 een twintigtal particuliere schoolmeesters en een tiental particuliere onderwijzeressen werkzaam.

8 oktober : De prijs van het brood is gestegen.
gebuid tarwebrood 39 centimes
ongebuid tarwebrood 27 centimes
masteluinbrood (half tarwe en half rogge) 22 centimes.

10 oktober : Bij de soldaten is er een epidemie van buikloop met een aantal sterfgevallen. Volgens de Messenger de Gand is de oorzaak toe te schrijven aan het slecht brood. Volgens andere kranten is dit niet juist, want de epidemie komt voornamelijk voor in de kazerne van de citadel; in de overige kazernen zijn er "slechts" zes doden. Volgens de Gazette van Gent ligt de oorzaak aan de "ratatouille", die met witte beten, aardappelen en varkensvet wordt gemaakt. Een verandering in de voeding is de oplossing; het blad stelt voor de "ratatouille" te maken met rijst, groenten, erwten en boter. Een ander bericht spreekt van tamelijk veel slachtoffers.

7 november : Verscheidene briefjes tot ophitsing voor een opstand zijn

hier in de straten geworpen. Het bericht luidt als volgt "Maandag 8 november om vijf uur 's avonds zal er op de Vrijdagmarkt gevochten worden tegen degenen, die ons armoede doen lijden, terwijl zij zich rijk stelen". Volgens de Gazette van Gent is de bron te zoeken te Brussel, waar hetzelfde is geschied. Volgens onze krant is het volgende gebeurd : "Een vijftigtal straatjongens tussen 10 en 15 jaar hebben zich op de Vrijdagmarkt verzameld; ze hebben aldaar enige straatstenen uitgebroken en enkele lantaarns vernield. Dan zijn ze in de Zuivelsteeg gegaan bij enige peperkoekbakkers, alwaar men hun lekkerkoek heeft gegeven. Op de Groentemarkt hebben ze nog enkele lantaarns gebroken en aan het Gravenkasteel hebben ze in een winkel van peperkoek gestolen. Vervolgens zijn ze weer naar de Vrijdagmarkt getrokken, waar er een vijftiental door de politie werden aangehouden.

8 november : De Messenger de Gand meldt met een duif uit Brussel de eerste paragraaf van de troonrede te hebben ontvangen.

8 december : De stationstraat wordt opgehoogd.

17 december : Op 16 december overleed Jan Baptiste Van Lokeren, dokter in de geneeskunde en lid van de gemeenteraad. Volgens een bericht was hij geboren in 1761. Hij behaalde zijn diploma te Leuven. Volgens de Gazette van Gent zijn er te Gent in 1841 nog twee dokters gediplomeerd te Leuven : dokter Gyselinck, die niet meer pratikeert en dokter Hulin, vader.

De buitengewone begroting voorzag ook nog een post van 400.000 F voor de verbetering van de verbinding van de wijk Sint-Jacobs en de wijk Sint-Pieters met het station : deze werken omvatten de aanleg van het Arteveldeplein, de aanleg van de Stationsstraat, de bouw van de latere Marcellisbrug en de verbreding van de Lammerstraat. De staat zal 210.000 F als toelage verstrekken. Deze werken werden in 1841 aangevangen.

M. STEELS

HET SINT-PIETERSPLEIN EN ZIJN OMGEVING

Het Blandinusplateau vertoonde na de afbraak in 1799 van de Onze Lieve Vrouwkerk en van een deel van de gebouwen van de Sint-Pietersabdij in 1811 een verlaten beeld. Ten oosten bestond nog het oratorium en het kloostergebouw; het oratorium diende als museum van 1796 tot 1809 en werd terug in gebruik genomen als succursaal van de Sint-Baafskerk. De Sint-Pieterskerk verving de afgebroken parochiekerk. Het